

Datum van
inontvangstneming

:

11/12/2024

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-748/24 – 1

Zaak C-748/24 [Kotaňák]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

29 oktober 2024

Verwijzende rechter:

Mestský súd Bratislava I (Slowakije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

25 april 2024

Aanklager:

Okresná prokuratúra Bratislava III

Beklaagde:

AC

MESTSKÝ SÚD BRATISLAVA I

(rechter in eerste aanleg Bratislava I, Slowakije)

[OMISSIS] [adres van de verwijzende rechter]

Bratislava, 25 april 2024

[OMISSIS]

[OMISSIS] [adres van het Hof]

ZAAK: Indiening van een verzoek om een prejudiciële beslissing

(artikel 267 VWEU)

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

Overeenkomstig § 244, lid 4, van de Trestný poriadok (wetboek van strafvordering), in de geldende versie ervan, en artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie dient de Mestský súd Bratislava I (rechter in eerste aanleg Bratislava I), in enkelvoudige kamer [OMISSIS], in de strafzaak [OMISSIS] [aanduiding van de zaak] het volgende verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese [Unie] in.

Aanduiding van de partijen:

Partijen in de procedure:

1/ beklaagde, AC, [OMISSIS] Bratislava, [OMISSIS]

[OMISSIS]

2/ slachtoffer, LZ, [OMISSIS] Chorvátsky Grob,

[OMISSIS]

3/ strafvervolgning ingesteld door:

Okresná prokuratúra Bratislava III (parket in eerste aanleg Bratislava III, Slowakije), [OMISSIS] Bratislava, [OMISSIS]

[OMISSIS]

Vragen van de verwijzende rechter conform artikel 267 VWEU:

1/ Staan het recht op eerbieding van het vermoeden van onschuld krachtens artikel 48, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 1, en artikel 6, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn, alsmede het evenredigheidsbeginsel en de rechten van de verdediging krachtens artikel 48, lid 2, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie eraan in de weg dat een hogere rechterlijke instantie in een klachtprocedure die door de openbaar aanklager is ingeleid tegen de beslissing van de rechter in eerste aanleg tot beëindiging van een strafprocedure, in de motivering van haar beslissing, nog voordat er over de zaak ten gronde is beslist en zonder dat de bewijsmiddelen in de zaak ter terechtzitting zijn onderzocht, de volgende conclusies feitelijk en rechtens formuleert:

„Gelet op de inhoud ervan, kan de onware informatie van louter intieme aard die beklaagde door middel van zijn post met een groot aantal volgers heeft gedeeld, ernstige schade toebrengen aan de relaties van het slachtoffer met haar partners, familie en vrienden, en de betrouwbaarheid van het slachtoffer in twijfel trekken

[OMISSIS]. Uit de bewijsmiddelen die in het vooronderzoek zijn onderzocht en waarop ook de okresný súd (rechter in eerste aanleg, Slowakije) zich heeft gebaseerd, volgt duidelijk dat de beklaagde leugens over haar verspreidt en haar aanvalt, waardoor zij in contacten met haar familie en de mensen uit haar omgeving in zeer onaangename situaties terecht is gekomen. De intieme relatie tussen haar en SB is door beklaagde verzonnen, en hetgeen beklaagde in zijn uitlatingen aangeeft heeft nooit plaatsgevonden [OMISSIS]. Met betrekking tot de vraag welk deel van de gepubliceerde informatie onwaar zouden zijn, gaat het hierbij ongetwijfeld om de informatie waarvan de juistheid op basis van de onderzochte bewijsmiddelen in het vooronderzoek is geverifieerd, namelijk die betreffende de intieme relatie tussen het slachtoffer en getuige SB alsook de seksuele praktijken die beklaagde duidelijk in zijn post heeft omschreven.”?

II/ Wordt de beantwoording van de eerste vraag beïnvloed door de omstandigheid dat de hogere rechterlijke instantie niet door de nationale wetgeving of praktijk werd verplicht om in de motivering van haar vernietigingsbeslissing de feitelijke en juridische omstandigheden te beoordelen, en dat deze motivering had kunnen zijn beperkt tot de vaststelling dat de beslissing van de lagere rechter gebrekkig was omdat de rechter in eerste aanleg de bewijsmiddelen ter terechtzitting had moeten onderzoeken en op basis van de resultaten van dat onderzoek uitspraak had moeten doen?

III/ Wordt de beantwoording van de eerste vraag beïnvloed door de omstandigheid dat de hogere rechterlijke instantie bij de beoordeling van de klacht van de openbaar aanklager uitspraak heeft gedaan op basis van uitsluitend de bewijsmiddelen die in het vooronderzoek waren onderzocht en nog niet eens door de rechter in eerste aanleg waren onderzocht?

IV/ Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: zijn de volgende handelingen en beslissingen passende middelen om de eerbiediging van het vermoeden van onschuld te waarborgen in de zin van artikel 4, lid 2, van richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn:

(i) een handeling van de nationale rechter in eerste aanleg waarbij hij op grond van het beginsel van voorrang en doeltreffendheid van het Unierecht de juridische en feitelijke conclusies die de hogere rechterlijke instantie in de motivering van haar beslissing heeft vervat naast zich neerlegt voor zover deze in strijd zijn met het Unierecht, hoewel deze conclusies volgens de nationale wetgeving in beginsel rechtens bindend zouden zijn, en de zaak op basis van het onderzoek ter terechtzitting zelf afdoet;

of

een handeling van de rechter in eerste aanleg waarbij hij op grond van het beginsel van voorrang en doeltreffendheid van het Unierecht de juridische en feitelijke

conclusies die de hogere rechterlijke instantie in de motivering van haar beslissing heeft vervat naast zich neerlegt voor zover deze in strijd zijn met het Unierecht, hoewel deze conclusies volgens de nationale wetgeving in beginsel rechtens bindend zouden zijn, en de zaak nogmaals afdoet met dezelfde beslissing tot beëindiging van de procedure als die welke al eens door de hogere rechterlijke instantie is vernietigd;

of

(ii) de wraking van de rechters van de hogere rechterlijke instantie wegens het ontbreken van onpartijdigheid door schending van de onschuldpresumptie, op grond van een door beklagde opgeworpen vermoeden van partijdigheid?

4/ Sammier overzicht van het voorwerp van het geschil en de relevante feiten zoals die door de verwijzende rechter zijn vastgesteld, althans ten minste een uiteenzetting van de feitelijke gegevens waarop de vragen berusten:

Op 18 november 2020 is bij de Okresný súd Bratislava III (rechter in eerste aanleg Bratislava III) een strafvervolgning tegen de beklagde, AC, [OMISSIS], ingesteld wegens een strafbaar feit ex § 373, lid 1, en § 373, lid 2, onder c), van de Trestný zákon (wetboek van strafrecht), te weten laster, die de beklagde in de volgende feitelijke omstandigheden zou hebben gepleegd:

Op [datum geanonimiseerd] heeft hij via het internetplatform [geanonimiseerd], vanaf een niet nader bepaalde locatie, een post gedeeld met als titel „[geanonimiseerd] – LZ – [geanonimiseerd]”, waarin hij heeft gesteld dat „[OMISSIS] [beklaagde beweert in spreektaal dat het slachtoffer negatieve emoties jegens hem koestert omdat hij in het verleden heeft beweerd dat zij de ontwikkeling van haar carrière te danken had aan een intieme relatie met getuige SB, en geeft aan dat deze getuige de vader van haar kind zou kunnen zijn]”. Vervolgens heeft hij op dezelfde dag [geanonimiseerd] via het internetplatform [geanonimiseerd], vanaf een niet nader bepaalde locatie, een post gedeeld met als titel „[geanonimiseerd]” waarin hij heeft gesteld dat „[OMISSIS] [de beklagde beweert in vulgaire spreektaal dat het slachtoffer en getuige SB geslachtsgemeenschap in de vorm van bepaalde seksuele praktijken hebben gehad, en dat SB daarvan een video-opname heeft gemaakt en beklagde heeft benaderd met het aanbod om deze video-opname te verkopen], [OMISSIS] [beklaagde speculeert over de vermeende angst van het slachtoffer voor de openbaarmaking van de vermeende video-opname en geeft aan dat getuige SB heeft besloten om de opname voorlopig niet openbaar te maken]”. Voorts heeft beklagde in zijn posts meermaals gezegd dat het slachtoffer een prostituee is en heeft hij haar als een vrouw van lichte zeden omschreven, welke onware stellingen van beklagde het slachtoffer, LZ, in aanzienlijke mate in haar werk en privéleven kunnen benadelen.

Na bestudering van de tenlastelegging is de rechter tot de conclusie gekomen dat de genoemde gedraging van beklagde geen strafbaar feit vormde en heeft hij de

vervolgning van beklaagde beëindigd. Bij beslissing van 18 april 2023 [OMISSIS] heeft de Krajský súd v Bratislave (rechter in tweede aanleg Bratislava, Slowakije) de beslissing van de rechter in eerste aanleg nogmaals vernietigd en de zaak voor hernieuwde behandeling en afdoening naar deze rechter terugverwezen.

In de beslissing van 8 februari 2022, waaraan de rechter in eerste aanleg is gebonden, heeft de Krajský súd v Bratislave [OMISSIS] het volgende aangegeven:

„De onware mededelingen van louter intieme aard die beklaagde door middel van zijn post met een groot aantal volgers heeft gedeeld, kunnen – gelet op de inhoud ervan – ernstige schade toebrengen aan de relaties van het slachtoffer met haar partner, familie en vrienden en de betrouwbaarheid van het slachtoffer aantasten [OMISSIS]. Uit de bewijsmiddelen die in het vooronderzoek zijn onderzocht en waarop ook de rechter in eerste aanleg zich heeft gebaseerd, volgt duidelijk dat beklaagde leugens over haar verspreid en haar aanvalt, waardoor zij in contacten met haar familie en de mensen uit haar omgeving in zeer onaangename situaties terecht is gekomen. De intieme relatie tussen haar en SB is door beklaagde verzonden, en hetgeen beklaagde in zijn uitlatingen aangeeft heeft nooit plaatsgevonden [OMISSIS]. Met betrekking tot de vraag welke van de gepubliceerde mededelingen onwaar zouden zijn, gaat het hierbij ongetwijfeld om de mededeling waarvan de juistheid op basis van de onderzochte bewijsmiddelen in het vooronderzoek is geverifieerd, namelijk deze betreffende de intieme relatie tussen het slachtoffer en getuige SB, en de seksuele praktijken die beklaagde duidelijk in zijn post heeft omschreven.”

Het hierboven aangehaalde deel van de motivering – namelijk dat wat volgens de verwijzende rechter het vermoeden van onschuld schendt – zullen we hierna „het betwiste standpunt van de hogere rechterlijke instantie” of „het betwiste standpunt” noemen.

5/ Strekking van de nationale bepalingen die op de zaak van toepassing kunnen zijn en, in voorkomend geval, de relevante nationale rechtspraak, alsook het recht van de Unie:

5.1 / Unierecht:

/ Artikel 48, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna: „het Handvest”) bepaalt: „Eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld in rechte is komen vast te staan.”

5.1.1 / Artikel 48, lid 2, van het Handvest bepaalt: „Aan eenieder tegen wie een vervolging is ingesteld, wordt de eerbiediging van de rechten van de verdediging gegarandeerd.”

5.1.2 / Artikel 11 van het Handvest bepaalt: „Eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te hebben en de vrijheid

kennis te nemen en te geven van informatie of ideeën, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen.”

5.1.3 / Artikel 47 van het Handvest luidt: „Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte, met inachtneming van de in dit artikel gestelde voorwaarden.”

5.1.4 / Artikel 4, lid 1, van richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn (hierna: „richtlijn 2016/343”) luidt als volgt: „De lidstaten nemen de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat een verdachte of beklaagde in openbare verklaringen van overheidsinstanties en in andere rechterlijke beslissingen dan die welke betrekking hebben op de vaststelling van schuld, niet als schuldig wordt aangeduid zolang zijn schuld niet in rechte is komen vast te staan. Dit doet geen afbreuk aan handelingen van de vervolgende instanties die erop zijn gericht te bewijzen dat de verdachte of beklaagde schuldig is, noch aan voorlopige beslissingen van procedurele aard, die zijn genomen door rechterlijke of andere bevoegde instanties, en die zijn gebaseerd op verdenkingen of belastend bewijsmateriaal.”

5.1.5 / Artikel [4, lid 2] van richtlijn 2016/343 bepaalt: „De lidstaten zorgen, overeenkomstig deze richtlijn en met name artikel 10, ervoor dat passende maatregelen ter beschikking staan in het geval van een schending van de in lid 1 van dit artikel vastgelegde verplichting om verdachten of beklaagden niet als schuldig aan te duiden.”

5.1.6 / Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2016/343 luidt als volgt: „De lidstaten zorgen ervoor dat de bewijslast voor de vaststelling van de schuld van verdachten en beklaagden op de vervolgende instantie rust. Dit doet geen afbreuk aan enige verplichting voor de rechter of de bevoegde rechtbank om zowel belastende en ontlastende bewijzen te zoeken, noch aan het recht van de verdediging om overeenkomstig het nationale recht bewijsmateriaal aan te brengen.”

5.2 Nationaal recht:

5.2.1 / Artikel 46, lid 1, van de Ústava [Slovenskej republiky] (grondwet van de Slowaakse Republiek) luidt als volgt: „Eenieder kan, op een bij wet vastgestelde wijze, zijn recht doen gelden voor een onafhankelijk en onpartijdig gerecht of, in de bij wet vastgestelde gevallen, voor een ander orgaan van de Slowaakse Republiek.”

5.2.2 / Artikel 48, lid 2, van de grondwet van de Slowaakse Republiek luidt als volgt: „Eenieder heeft recht op een openbare behandeling van zijn zaak, zonder onnodige vertraging en in zijn aanwezigheid, alsmede om een standpunt in te nemen met betrekking tot alle aangebrachte bewijsmiddelen. De behandeling achter gesloten deuren vindt alleen in de bij wet vastgestelde gevallen plaats.”

5.2.3 / Artikel 50, lid 2, van de grondwet van de Slowaakse Republiek luidt als volgt: „Eenieder tegen wie een strafrechtelijke vervolging is ingesteld wordt voor onschuldig gehouden totdat hij bij een onherroepelijke rechterlijke uitspraak is veroordeeld.”

5.2.4 / Artikel 26, lid 1, van de grondwet van de Slowaakse Republiek luidt als volgt: „De vrijheid van meningsuiting en het recht op voorlichting worden gewaarborgd.”

5.2.5 / Artikel 26, lid 2, van de grondwet van de Slowaakse Republiek luidt als volgt: „Eenieder heeft het recht om zijn mening mondeling, schriftelijk, door middel van drukwerk of afbeeldingen dan wel op een andere wijze tot uitdrukking te brengen, alsmede om vrijelijk ideeën en informatie te zoeken en daarvan kennis te nemen en te geven, ongeacht de nationale grenzen. Voor het publiceren van persartikelen is geen vergunning vereist. Voor de uitoefening van radio- en televisieactiviteiten kan een vergunning van de staat vereist zijn. De voorwaarden worden bij wet vastgesteld.”

5.2.6 / § 373, lid 1, en lid 2, onder c), van de Trestný zakon (wetboek van strafrecht), waarbij laster strafbaar wordt gesteld, bepaalt:

„(1) Eenieder die over een andere persoon valse informatie verspreidt die de reputatie van deze persoon onder medeburgers in aanzienlijke mate kan schaden, hem in zijn werk of werkzaamheden kan benadelen, zijn familierelaties kan aantasten of hem op een andere wijze ernstige schade kan toebrengen, wordt gestraft met een gevangenisstraf van maximaal twee jaar.

(2) Degene die het in lid 1, onder c), bepaalde feit in het openbaar pleegt, wordt gestraft met een gevangenisstraf van een tot vijf jaar.”

5.2.7 / § 2, lid 4, van de Trestný poriadok (wetboek van strafvordering) bepaalt: „Eenieder tegen wie een strafrechtelijke vervolging is ingesteld wordt voor onschuldig gehouden totdat hij bij een onherroepelijke rechterlijke uitspraak is veroordeeld.”

5.2.8 / § 2, lid 7, van de Trestný poriadok bepaalt: „Eenieder heeft recht op een eerlijke behandeling van zijn strafzaak door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht binnen een redelijke termijn en in zijn aanwezigheid zodat hij een standpunt kan innemen met betrekking tot alle aangebrachte bewijsmiddelen, behoudens andersluidende bepalingen in de onderhavige wet.”

5.2.9 / § 2, lid 9, van de Trestný poriadok bepaalt: „Eenieder tegen wie een strafrechtelijke vervolging is ingesteld, heeft recht op verdediging.”

5.2.10 / § 327, lid 1, van de Trestný poriadok bepaalt: „De rechterlijke instantie waarnaar de zaak voor hernieuwde behandeling en afdoening is verwezen, is gebonden aan het juridische standpunt dat de appelrechter in zijn uitspraak heeft

vervat, en is gehouden om de door de appelrechter bevolen handelingen te verrichten en bewijsmiddelen te onderzoeken.”

6/. Uiteenzetting van de redenen die de verwijzende rechter ertoe hebben gebracht om zich vragen te stellen over de uitlegging of de geldigheid van bepalingen van het Unierecht, alsook over het verband tussen die bepalingen en de op het hoofdgeding toepasselijke nationale wettelijke regeling

6.1 / In casu heeft de nationale rechter de strafprocedure beëindigd omdat hij heeft geoordeeld dat de gedraging in kwestie geen strafbaar feit vormde. De Krajský súd v Bratislave heeft de bestreden beslissing van de rechter in eerste aanleg vernietigd en in zijn eigen motivering het bestreden standpunt opgenomen waaraan de rechter in eerste aanleg gebonden is. De verdediging heeft echter gesteld dat het opnemen van dat betwiste standpunt tot schending van het vermoeden van onschuld heeft geleid en dat de rechter in eerste aanleg zich derhalve niet aan dat standpunt zou moeten houden, ondanks dat hij op grond van de nationale wetgeving verplicht is dat wel te doen. De verdediging baseert zich voornamelijk op het beginsel van voorrang en doeltreffendheid van het Unierecht.

6.2 / In zijn schrijven van 14 juli 2023 heeft de raadsman het volgende aangegeven:

„9/ Uit de relevante rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie volgt immers ontegenzeggelijk dat **overeenkomstig richtlijn 2016/343 ook dient te worden onderzocht of het standpunt van de appelrechter dat in de betreffende beslissing van deze rechter is opgenomen, het vermoeden van onschuld van beklaagde heeft geschonden**. Een dergelijk onderzoek kan – naar aanleiding van een verzoek van de rechter in eerste aanleg – ook door het Hof worden verricht.

10/ Beklaagde is ervan overtuigd dat de hogere rechterlijke instantie zijn recht op eerbiediging van het vermoeden van onschuld heeft geschonden omdat zij in de motivering van de betreffende beslissing duidelijk zijn schuld heeft vastgesteld. De motivering liet namelijk geen andere conclusie toe dan dat er een feit had plaatsgevonden, dat het door beklaagde was gepleegd en dat het ondubbelzinnig een strafbaar feit opleverde. De hogere rechterlijke instantie was niet verplicht om op die manier op te treden, zij had namelijk alleen hoeven vaststellen dat de rechter [in eerste aanleg] verplicht was de bewijsmiddelen ter terechtzitting te onderzoeken en op basis van de onderzochte bewijsmiddelen uitspraak te doen. Bovendien hoefde de hogere rechterlijke instantie in casu niet te beoordelen of de verdenking van het plegen van een strafbaar feit gegrond was, zoals vereist wanneer over voorlopige hechtenis wordt beslist. Dit deel van de motivering ging dus verder dan nodig was, en daarom is er ook sprake van schending van een fundamenteel beginsel van het Unierecht, namelijk het evenredigheidsbeginsel.

11/ Beklaagde is er, gelet op het beginsel van voorrang en doeltreffendheid van het Unierecht, van overtuigd dat indien de rechter in eerste aanleg zelf (of met de

hulp van het Hof) tot de conclusie komt dat de hogere rechterlijke instantie het vermoeden van onschuld heeft geschonden, hij verplicht is om de in de beslissing van de appelrechter vervatte conclusies feitelijk en rechtens naast zich neer te leggen. Anders zou de doeltreffendheid van het recht van de Unie worden ondermijnd.

12/ Dit recht van de nationale rechter om een rechtens bindend standpunt van hogere rechterlijke instanties naast zich neer te leggen wordt overigens consequent in de rechtspraak van het Hof bevestigd, te beginnen met het arrest van 5 oktober 2010, ██████████ C-173/09, EU:C:2010:581 [OMISSIS] [verwijzing naar de vakliteratuur waarin het arrest in kwestie wordt besproken].

13/ De hogere rechterlijke instantie heeft het Unierecht dus onjuist uitgelegd. Zij heeft namelijk naast artikel 48, lid 1, van het Handvest, dat het recht op eerbiediging van het vermoeden van onschuld waarborgt, en artikel 48, lid 2, van het Handvest, dat de rechten van de verdediging waarborgt, ook artikel 4, lid 1, en artikel 6, lid 1, van richtlijn 2016/343 [OMISSIS] geschonden.

14/ Dit heeft tevens geleid tot schending van artikel 6, lid 1, van richtlijn 2016/343, waarin duidelijk is bepaald dat de bewijslast op de openbaar aanklager rust (door haar uitspraak heeft de hogere rechterlijke instantie dus de op de openbaar aanklager rustende bewijslast in de strafprocedure weggenomen).

15/ Indien de rechter in eerste aanleg niet meer aan het juridische standpunt van de hogere rechterlijke instantie is gebonden, zou hij ter terechtzitting over de zaak kunnen beslissen en mogelijk opnieuw een gelijklopende beslissing tot beëindiging van de procedure geven, waarbij de rechters van de hogere rechterlijke instantie [van deelname aan de procedure] worden gewraakt wegens het gebrek aan onpartijdigheid op grond dat zij het vermoeden van onschuld hebben geschonden.

17/ Uit het bovenstaande volgt dat **het aan de nationale rechter is om de zaak aan het Hof van Justitie van de Europese Unie voor te leggen. Mocht een hogere rechterlijke instantie daarentegen oordelen dat de zaak niet aan het Hof hoeft te worden voorgelegd, mag de verwijzende rechter een dergelijke beslissing naast zich neerleggen. Dit recht van de nationale rechter is ook door de Slowaakse gerechtelijke autoriteiten bevestigd.** Zie in dit verband bijvoorbeeld de beslissing van 11 februari 2020 in de zaak met het dossiernummer 2 Tos 116/2019, waarin de Krajský súd v Bratislave aldus heeft geoordeeld: „Wat betreft de bevoegdheid van de hogere rechterlijke instantie om een beslissing van de rechter in eerste aanleg, waarbij die zich tot het Hof heeft gewend, te herzien en de zaak voor hernieuwde behandeling en afdoening naar de rechter in eerste aanleg terug te verwezen, volgt uit de vaste rechtspraak van het Hof namelijk duidelijk dat de gevolgen van een dergelijke beslissing van de hogere rechterlijke instantie, dat wil zeggen de gevolgen van de herziening van de zaak, de bevoegdheid van de verwijzende rechter om vragen aan het Hof te stellen, niet mogen inperken. De hogere rechterlijke instantie kan de rechter in eerste aanleg

dus niet verbieden zich tot het Hof te wenden, zelfs als zij van mening is dat dit een onnodige handeling is (bijvoorbeeld omdat het Hof niet bevoegd zou zijn om de gestelde vragen te beantwoorden of omdat het antwoord op de gestelde vragen al uit de rechtspraak van het Hof zou voortvloeien), en ook al geeft zij een dergelijke beslissing, de rechter in eerste aanleg is daar niet aan gebonden en kan deze beslissing (of eventuele aanwijzingen van de hogere rechterlijke instantie met betrekking tot de inhoudelijke behandeling van de zaak) naast zich neerleggen”.[...]

18/ Wat de recente rechtspraak van het Hof betreft, zij gewezen op het arrest van 23 november 2021, IS (Onwettigheid van de verwijzingsbeslissing), C-564/19, EU:C:2021:949, en meer in het bijzonder op punten 1 en 2 van het dictum ervan:

„1. Artikel 267 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat dit artikel eraan in de weg staat dat de hoogste rechterlijke instantie van een lidstaat na een hogere voorziening in het belang van de wet vaststelt dat een verzoek om een prejudiciële beslissing dat een lagere rechterlijke instantie op grond van die bepaling aanhangig heeft gemaakt bij het Hof, onrechtmatig is op grond dat de gestelde vragen niet relevant en niet noodzakelijk zijn voor de beslechting van het hoofdgeding, zonder dat evenwel wordt afgedaan aan de rechtsgevolgen van de in dat verzoek vervatte beslissing. **Deze lagere rechterlijke instantie is op grond van het beginsel van voorrang van het Unierecht verplicht om een beslissing van de hoogste rechterlijke instantie van de betrokken lidstaat naast zich neer te leggen.**

2. Artikel 267 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het eraan in de weg staat dat tegen een nationale rechter een tuchtprocedure wordt ingeleid op grond dat hij het Hof om een prejudiciële beslissing heeft verzocht krachtens die bepaling. [OMISSIS]”

6.3 / De nationale rechter zal derhalve moeten beoordelen of het betwiste standpunt van de hogere rechterlijke instantie het vermoeden van onschuld heeft geschonden. Zo ja, dan moet hij zich afvragen of hij verplicht is om dit standpunt op grond van het beginsel van voorrang en doeltreffendheid van het Unierecht naast zich neer te leggen.

/ De essentie van de eerste vraag is dus of de Krajský súd v Bratislave (rechter in tweede aanleg Bratislava) – door het betwiste standpunt te hebben geformuleerd – het recht op [eerbiediging van] het vermoeden van onschuld heeft geschonden. Daarbij zal met name moeten worden beoordeeld of er sprake is van schending van de rechten van de verdediging, aangezien het betwiste standpunt is geformuleerd zonder dat beklaagde de mogelijkheid heeft gehad om daarop te reageren.

6.1 / Met de tweede vraag wordt in wezen verzocht om een beoordeling van de evenredigheid van de handeling van de hogere rechterlijke instantie, met name gelet op het feit dat een dergelijke handeling van de hogere rechterlijke instantie

volgens de nationale praktijk niet noodzakelijk was om het beoogde doel te bereiken. De hogere rechterlijke instantie had zich ook kunnen beperken tot een rechtens bindend standpunt op grond waarvan zij de rechter in eerste aanleg zou hebben bevolen om onderzoek ter terechtzitting te verrichten en op basis daarvan te beslissen de verdachte vrij te spreken dan wel schuldig te verklaren.

6.2 / De essentie van de derde vraag is of de beantwoording van de eerste vraag wordt beïnvloed door de omstandigheid dat de hogere rechterlijke instantie een uitspraak heeft gedaan op basis van uitsluitend de bewijsmiddelen die in het kader van het vooronderzoek waren verzameld. De hogere rechterlijke instantie heeft het betwiste standpunt immers geformuleerd zonder dat de bewijsmiddelen ter terechtzitting zijn onderzocht en zonder dat beklaagde daarop heeft kunnen reageren.

6.3 / De essentie van de vierde vraag is of, wanneer een schending van het vermoeden van onschuld wordt vastgesteld, het beginsel van voorrang en doeltreffendheid van het Unierecht vereist dat het standpunt van de hogere rechterlijke instantie, dat anders rechtens bindend zou zijn, terzijde wordt gesteld. Ook zal moeten worden beoordeeld of dit op zichzelf een voldoende passende maatregel is in de zin van artikel 4, lid 2, van richtlijn 2016/343. Er zal met name ook moeten worden beoordeeld of de rechters van de hogere rechterlijke instantie in een dergelijk geval wegens schending van het vermoeden van onschuld worden gewraakt. De nationale wetgeving voorziet daarbij niet in passende maatregelen om het vermoeden van onschuld te eerbiedigen, zodat moet worden beoordeeld welke maatregelen passend zijn met inachtneming van het beginsel van procesautonomie van de lidstaten, dat door de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid wordt begrensd.

[OMISSIS]

[OMISSIS]

[formaliteiten en samenstelling van de rechterlijke instantie]